

DISSERTATIO ACADEMICA
THRENOS FEREMIÆ LATINE VERSOS
NOTISQUE EXPLICATOS

SISTENS,

CUJUS PARTEM II: DAM,

CONSENSU AMPLISS. FAC. PHILOS. IN ACAD. AB.

PRÆSIDE

JOH. HENRICO FATTENBORG,

Litter. Orient. Prof. Ord.

PRO GRADU PHILOSOPHICO

PUBLICICE VENTILANDAM PROPONIT

CAROLUS GUSTAVUS PFALER,

Stip. Publ. Satacundensis.

In Auditorio Jurid. die VII Junii MDCCCXV.

horis a. m. consuetis.

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS.

DISSERTATIO ACADEMICA

THREDOX ARITHMETICAE LATINE VERSUS
NOTISQUE EXPLICATA

AVCTORE CAROLO GUSTAVO PETERO

ALUMNO REGIAE ACADEMIAE

CONSENSU ACADEMIAE THEOLOGICAE, PHILOSOPHICAE ET IURIS

CLASSICAE

JOH. HENRICO FATTENBORG,

PROFESSORE PRAECEPTORE

THEOLOGICAE PHILOSOPHICAE

PHILOSOPHICAE

CAROLUS GUSTAVUS PETER,

ALUMNO REGIAE ACADEMIAE

IN ACADEMIA JULII DIE VII JUNII MDCCCX

IN ACADEMIA JULII

ALUMNO REGIAE ACADEMIAE

Threnorum Cap. I: mum.

- v. 6. Periit omnis filiæ decus Zionis,
Principes ejus, velut cervi pascua non inventientes,
Insequentem ante viribus eunt exhaustis. 13)

C

Cala-

13) Qui imaginem, e cervis gramineos frustra quærentibus campos deluntum, in ultimis hujus versiculi verbis, רורף וילכו - - - רורף de venatore, cervos illos insequente, intelligere velit, sensum quidem exculpit valde commodum, & si poëticam tantummodo spectes venustatem, haud scio an nulla venustior esse possit explicatio, quam: *principes ejus similes sunt cervis, qui pascua non inventientes, insequentem (venatorem) ante &c.* Cum autem verbis proxime præcedentis versus עוליה - - - צר nulla sublit similitudinis vis, hoc quoque membrum, illis respondens, proprie intelligi, seu ad שריה referri posse videtur.

כַּיְלִים, aliis punctis subjectis, legentes כַּיְלִים LXX. Vulg. & Ar. Polygl. explicarunt *arces, arietes* & كباش. Sed quanto nobilior animal ariete est cervus, tanto etiam pulerior oritur sensus, si vulgaria retinemus puncta. Celeritas quoque fugiendi, quæ in cervis maxima est, venusti aliquid h. l. habere videtur. Fugacissimi enim sunt cervi; heic autem impassi coram agente lentius procedere dicuntur. Quod vero ad significationem צַדַּיִל attinet, quoniam Arab. ايل in Fab. LOCMAN. II. (cfr. TH. ERPENI Gram. Arab. ed t. J. A. SCHULTENSI) usitationi غزال *צַדַּיִל* vocabulo explicatur, & Scholiasites quidem MUFANABBIS apud J. SCHEIDIUM illud *capram sylve-*

v. 7. Calamitatis migrationisque die pristinae meminit Hierosolyma jucunditatis, 14)

Dum

strem significare dicit, E. F. C. ROSENMÜLLERUS (ad BOCHARTI *Hieros.* T. II. p. 232) putat, לִנְיִל esse *Gazellarum* quoddam genus, (Cfr. W. GESENII *Lex. Hebr.* in voce לִנְיִל.) Sed si vel vera sit hæc sententia, quam nunc, licet ei contraria sint lexica Arabica, Syriaca, Samaritana & Chaldaica, vocibus لَيْل, لَيْل, לִנְיִל & לִנְיִל significationem *cervi* tribuentia, quamdiu librum ROSENMÜLLERI inspiciendi nobis occasio non fuerit, rejicere vix audeamus, tamen sensus totius versiculi parum mutare valet.

- 14) Cum in codice Hebræo tam raro occurrat vocabulum מַרְר, ut fere ad numerum τῶν ἀπαξ λεγομένων referri possit, atque permagna sint de etymo ejus ac significatione interpretum disidia, haudquaquam ab instituto nostro alienum putavimus, si illas breviter exponeremus rationes, quibus *migrationis*, quam ei adjudicavimus, vis quodammodo confirmari queat. Ut autem ab initio rem repetamus, omnium primum observasse juvat, originem vocis מַרְר, ad similitudinem formæ מַרְר, e מַרְר deducæ, radici מַרְר a nobis esse adtributam, non autem מַרְר, quod a multis recentioris ævi interpretibus factum esse videmus, quo huic loco, *Cap. III. 19 & 1. Jesh. LVIII. 7* aptam exculpere valerent significationem. Adscripserunt igitur suo מַרְר, potissimum ab Arab. مَرَر, v. c. III. MICHAËLIS (in *Suppl. ad Lexx. Hebr.* p. 1545 seqq.) *confricandi, comminuendi, & JOH. SIMONIS (in Lex. Hebr. & Chald. sub voce מַרְר) stringendi, persstringendi* notionem, ut primi-

Dum populus ejus adversariorum cadit manu, ne-
mine opem ferente,

C 2

Illam

geniam, atque hinc nomen מרר, aut *confricatum*, *comminutum*, i. e. *vexatum* l. *afflictum*, aut, pariter ac in Arabica, ut dicunt, dialecto مسرون, *perfrictionem* h. e. *calamitatem* significare putarunt. Cum autem hæc *confricandi* ac *perfringendi* notiones, si vel primariæ sint, quamquam illarum vestigia in Hebraismo frustra quærantur, tam in Hebraica, quam in Arabica dialecto ita adhibitæ reperiuntur, ut *rebellandi* & *contumaciter semet gerendi* vim מרר מרר tribuant, sine ulla idonea auctoritate *afflicti* & *calamitatis* significatus voci מרר adjecti videntur. Neque hanc eandem calamitatis potestatem, مسرون Arab. τφ a celebri SIMONIS afflictam, agnoscunt lexica Arabica; quin potius huic voci, ut etiam formis مرر & مريد, *contumacis immorigeri* & *superbi* addunt notiones, quemadmodum & Syri *rebellem* dicunt مريد; Atque hinc clarum fit, quare in Corano epitheta sint hæc vocabula satanæ & juncta legantur السبطين والمره, i. e. *satanæ* & *contumaces*. (Cfr. JAC. GOLII *Lex. Arab.* EDM. CASTELLI *Lex. Heptagl.* & JO. WILMETII *Lex. Ling. Arab. in voce مرر*.) — Quæ cum ita sint, מרר quidem relinquere cogimur; sed antea quam ad מרר progrediamur, ingenue fateamur necesse est, verum nominis מרר significatum, ne hujus quidem verbi auxilio, ad liquidum ita perduciposse, ut nullus dubitationi relictus sit locus. Rarior etenim est illius verbi in Hebraicis monumentis usus, ideoque etiam significationum vacillat fides. — Sed quan-

Illam iidem adſpectant hoſtes, interitum ejus ridentes.

v. 8.

tum tamen, partim e linguæ Arabicæ theſauris, partim e perpaucis illis, ubi forma quædam verbi ררר legitur locis, quorumque ad ſummum quatuor numerare ſolent interpretes, (cfr. JO. AUG. DATHIUS *ad Hoſ. XII. 1.*) videl. *Genes. XXVII. 40, Pf. LV. 3, Jerem. II. 31 & Hoſ. XII. 1*, colligere licet, omnium veriſimillima videtur *diſcurſandi* notio, atque ab illa facillimum ad *mi- grandi* ſignificationem eſſe tranſitum nemo forſitan negabit. Arabum enim رر in 1:a conj. idem valere ac *ul- tro citroque moveri, pabulatum aquatumve ire*, (v. c. apud HARIR. *Conſes. I. p. 6. edit. ALB. SCHULTENSII, Fran. 1731: ارون في مسارج لسجاتي* i. e. *pabulabar per pascua, quo vibrabant ſe oculi mei*) huc illuc *diſcurrere & commere*, & in IV:a *leniter incedere*, adeo notum eſt, quam quod notiſſimum; Atque cum formarum הריר, הריר, אריר, ררנו & רר, in ſupra memoratis V. T. locis occurrentium, a רר derivatio etymologiæ legibus contrarium nihil contineat, quod idem de forma מרר quoque affirmare licet, tanto minus huic verbo eadem *vagandi* ac hinc deducta *mi- grandi* potestas denegari poteſt, quanto certius conſtat, hanc ſignificationem omnium, quas propoſuerunt Lexicographi, unicam eſſe, quæ illa ſaltim ſeſe commendat facilitate, ut ſi vel omnibus locis, ubi dictæ occurrunt formulæ, adhibeatur, expeditum tamen reddere valeat ſenſum. — Sed laudata illa heic apponere lubet loca; quia ſic argumenta, ex ipſa contexta orationis ſerie deprompta, majorem forſitan vim habebunt ad fidem propoſitæ con- jecturæ conciliandam. Dolenti Elavo atque ut illi quo- que bona precaretur expoſtulanti pater dicit *Genes. XXVII.*

v. 8. Gravissime peccavit Hierosolyma igiturque
sedibus oberrat incertis;

Qui

40 Ifacus: *gladio tuo vitam sustinebis, sed fratri tuo servies*; והיה כאשר תריר ופרקת עלו, *eveniet autem cum (per campos) discursaveris, ut jugum ejus dirumpens e collo excutias*. Non solum structura orationis, verum potissimum Ifaci futura Elavi posterorumque ejus fata figurarum involucris praelagientis animi fervor postulare videtur, ut forma תריר, quo idem sermonis figurati fervetur tenor, dictioni פרק על, quæ de jumento ferociente ac jugum frangente dicitur, respondentem hoc loco tueatur significationem; quare in incitata hac oratione, fatis, ex nostro quidem sensu, frigente cel. GESENI (l. c. in voce רור) explicatione: "wenn du es darauf anlegst — es durchzusetzen suchst — strenue agis": *indomiti jumentum collum jugo submittere renitentis camposque pererrantis notio vocabulo תריר subesse putamus*. Ex eadem palandi potestate commodus quoque existit sensus Ps. LV. 3, ubi gravissima mentis ægritudine affectus David in tristitia hæc erumpit verba: אריר כשיחי ואהימה i. e. *errabundus in dolore meo nator ac discursus*. Cum autem הורם, vel potius הים, *vagari* significet, quod Arab. *præ amore, morbo, siti aliave causa furibundus patavit* v. c. camelus, firmissime probat, imprimis e parallelismi legibus hoc loco conficitur, רור eadem vi pollere. Neque idem ille parallelismi rigor nos non movet, ut רור τῶν ad Jerem. II. 31 eundem adjudicemus significatum. Jehovæ infidelitatis ac diffidentiae Judæos incusanti hæc vates tribuit verba: *an ego (Jehova) desertum fui Israeli-*

Qui illam honorarunt, quia nuditatem ejus viderunt, nunc contempnunt, Et

tis? an terra caliginosa? מרוע אמרו עמי רדנו לוא cur igitur dicit populus meus, *vagari volumus, nec ad te venire? לוא נכוא עור אליך* Innuunt utique verba *לוא נכוא אליך*, errandi vim *רדנו* heic esse adjiciendam. — Difficillimus omnium locus est *Hos. XII. 1.* Objurgante voce hoc modo Judæos increpat propheta: *circumdederunt me mendacio Ephraim & fraude Israel, ויהורה ער* atque *Juda adhuc erravit a Deo & a sanctis fidelibus.* Cui explicationi quidem obstat, quod durior in vocula *עם* statuenda sit ellipsis præfixi *ם*, scil. *עם* pro *עם*, aut legendum *מאל* pro *עם* & *מקרושים* pro *עם*, quod tamen probat J. A. DATHIUS *l. c.* Sed sive hanc admittas interpretationem, sive conjecturæ Ill:mi MICHAËLIS (*l. c. p. 2243*) adfentiaris, e notione *pabulandi*, quæ in *אש* inest, *adhuc Juda incedit cum Deo &c. h. e. Deum nondum deseruit* explicantis, seu tandem cum N. G. SCHROEDERO (*in Obs. ad Origg. Hebr. C. I. §. XI. p. 11*) ejusdem verbi potestatem *in huc illuc agitando & versando* ponas atque, translatione ad animi levitatem & inconstantiam facta, sensum loci sic constituas: *etiam Juda adhuc ultro citroque vagatur cum Deo &c.*; (cfr. E. F. C. ROSENMÜLLERI Schol. in V. T. P. VII. Vol. I. p. 360) idem tamen semper retineri possit in *רוך* *vagandi* significatus. — Neque nos multum movet, quod veterum omnium, Chaldæum ad *Jerem. II. 31.* & exceperis, sententiæ nostræ contrariam habeamus auctoritatem; quippe quoniam illa nec sibi constans est, nec inter se consentiens. Qui enim formarum

nostrarum alias nunc hoc loco $\tau\tilde{\omega}$ ררה, nunc illo $\tau\tilde{\omega}$ רר^a tribuerunt, iidem nonnullas illarum, diversis in locis, ad aliam, nescio quam, originem retulerunt, atque ita sensum earum expresferunt, ut potius conjecturis inhæsisse quam ipsas voces intellexisse putandi sint. Sic v. c. *Arabs Polygl.* תריר, *Gens. XXVII. 40*, e ררה deducens, explicat אסת-ולית, i. e. *dominatus es*; eum autem אריר, *Pf. LV. 3*, interpretatur חזנית, i. e. *contristatus sum*, ורנו, *Ferem. II. 31*, לא נסלעב, i. e. *non subjiciemus nos*, (an a רר?) & denique ער רר עם אל, *Hos. XII. 1*, אלן عرفهم الله, i. e. *nunc cognovit illos* (scil. Judam & Ephraim) *Deus*, luce clarius est, illum de radice ררה nihil amplius cogitasse, sed posterioribus his tribus locis, aut aliter legisse, aut conjectura tantummodo sensum verborum assequi admissum fuisse. Eodem quoque modo vacillant *Syrus & LXX*, quatuor hæc loca hoc modo explicantes: ⲟⲕⲗⲗ ⲓ , i. e. *si poenitentiam egeris*, ἡνίκα ἐὰν καθέλῃς, scil. τὸν ζύγον; ⲉⲗⲓⲟ , h. e. *Converte te*, scil. ad clamores meos, ἐλυπήθην, ⲗⲏⲏ , i. e. *descendemus*, ἐν κυριευθησόμεθα, ἢ οὐ δουλευθησόμεθα tandemque ⲗⲏⲏ descendit, νῦν ἔγνω αὐτὸς ὁ Θεός.

Ut autem ad ipsius, de qua nunc imprimis disputamus, formæ מריר significationem redeamus, tanto minus ei *migrationis* vim abjudicare possumus, quanto magis apud nos valent argumenta pro *vagandi* l. *migrandi* potestate in radice ררר stabilienda jamjam allata, quantoque aptior & ad sensum accommodatior nobis videtur hæc vocis nostræ vis, tum in hoc Threnorum loco, tum etiam

Cap. III. 19 & Jf. LVIII. 7. Exsilii enim, ut vocatur, Babylonici miserias suis elegiis plangit Jeremias, ac cum vers. 3:0 dixerit, Judææ incolas in alienas regiones transmigrasque exterisque inter gentes commorari, in hoc autem florentem olim reipublicæ statum afflictis hisce rebus opponat, vix aliud, quam *migrationis* reperire potuit vocabulum, quod magnitudinem præsentis infelicitatis fortius exprimeret cujusque vis vehementius tum in ipsius, tum in civiam ageret animos. Eadem etiam est cum serie orationis Jf. LVIII. 7 consensio, si *vagi*, aut *migrantis* ἀσέτους hominis vis מרורָ adjicitur. Annon, ita enim loquentem J-hovam inducit divinus ille vates, (illud jejunium mihi placebit), ut esurienti panem tuum præbeas, ועניים מרורים תביא בית, *egenosque errantes in domum recipias?* Quo in loco, quid, quæsumus, cum תביא בית magis concinit, quam ut מרורים *homines esse defectu domuum errantes vagosque dicamus?* His autem omnibus argumentis id accedit, quod quamquam veteres Intt. in significatione verbi מרורָ definienda, ut supra ostendimus, admodum vacillantes sunt, atque pari modo in voce מרורים interpretanda incerti fluctuant, dum illud explicant nunc *recedentes*, *rebellionem*, *prævaricationem*, ἀπώσπον & *dominantes*, (quæ Arabis, Syr. Vulg. & Chald. sunt h. l. explicationes; cfr. B. WALTONII *Bibl. polygl.*) nunc *persecutionem*, *punitionem*, *transgressionem*, διαγμων & *amaritudinem*, (ut iidem fecere Intt. ad Thren. III. 19) aut, עניים & מרורים junctim legentes, *pauperes tecto carentes*, πτωχὸς ἀσέτος (ut Arabs & LXX ad dictum Jesaïæ locum) interpretantur; tamen in crebra hac illorum inconstantia apud quosdam saltem vestigia ipsius, quam defendere ausi sumus, *migrandi* in מרורָ ac *migrationis* in מרורָ vim reperire licet. — Chaldaeus ete-

nim ררנו, *Jerem. II. 31*, in suum sermonem transtulit
 אטלטלנא, i. e. *migravimus*, & מרורים, *Jes. LVIII. 7*,
 מטלטלין, h. e. *migrantes*, cui in posteriori loco consen-
 tiunt *Syr.* suo ܐܫܝܘܬܝܢ, i. e. *hospites*, l. *peregrini* & *Vulg.*
 qui *vagos* explicat.

Hæc fere sunt, quæ de origine & significatione vo-
 cis מרור dicere habuimus. Quod si quis autem, cui hæc
 non placeant, quia, ut antea jam diximus, nonnulli Intt.
 verbales illas formas, a nobis מרור adtributas, ad רר
 retulerunt, nostrum quoque מרור, ab eadem radice deri-
 vans, *descensum* l. *depressionem* interpretari, atque hinc
calamitatis aut *miseriæ* vim eruere velit, tum formæ, tum
 primigeniæ significationis insolentiam sibi contrariam ha-
 bebbit. Majori utique veritatis specie admittenda eslet
persecutionis potestas, ab Æthiop. *rawada*, ejusdem ac
 רר scriptionis, *persecutus est*, (cfr. ED. CASTELLI *Lex.*
Heptagl.) unde etiam *Thren. III. 19* interpretantur, *Arabs*
 طرف i. e. *persecutionem* & LXX διωγμόν. Sed quamquam
 Æthiopica illa radix ejusdem esse originis ac Hebr. רר
 videtur, illius tamen significatio Hebræo vocabulo obtru-
 denda non est, quamdiu non solum nullum hujus notio-
 nis vestigium in ipso verbo hebræo deprehendi possit,
 verum etiam aliam eamque certiorē ejus ibidem indicet
 usus. Quod denique ad *ploratus planctusque* significatum,
 quem מרור addere solent Judæorum magistri, atti-
 net, illa, nullo linguarum orientalium usu, e constru-
 ctione vocis *Pf. LV. 3* efficta est. —

ומו omnes quidem antiquioris ævi Intt. sine præfix, מ
 expresserunt, nec ulli codices msc. aliter legunt; at cum

Et ipsa gemit retroque refert pedem. 15)

v. 9.

sensus tamen orationis tale supplementum poscere videatur, illud heic subungere non dubitavimus, quod etiam a multis aliis factum esse videmus. Cfr. J. D. MICHAËLIS *Obs. in Jerem. Vat. & Thren. ed. J. F. SCHLEUSNERI p. 409.*

משבת *interitum* explicavimus, non quidem quod existimemus hanc unicam esse interpretationem, quæ ex originali radicis שבת potestate elici possit; — ita etenim explanat CAPELLUS in nott. critt. ad h. l. vocem nostram, ut sit *cessatio*, i. e. quod nunc terra ejus deserta est nec colitur & quasi cessat & feriat (cfr. MICHAËLIS *Obs. citt.*) — sed quoniam illa ad sensum exprimendum accommodatissima videtur. Neque non usui verbi שבת innititur hæc explicatio. *Cessare* etenim, *finem habere* & in Hiph. *finem facere, remove, abolere* hoc verbum significare etiam imperitiores linguæ hebræ norunt. Cfr. *Genes. VIII. 22. Deuteron XXXII. 26. Jes. XXIV. 8. Ezech. XXIII. 27.* Habent quidem LXX. ἐπι κατρωμενικα εὐρησ, a ישב, aliis punctis subjectis, aut ex Aldin, & Complut. μετακωμενικα, forte a שבה; quemadmodum etiam ingeniosa est Illi; *Michaëlis* in metaphrasi Germanica explicatio: *wenn sie in Ohnmacht sinkt*, ab Arabico, ut ipse (in *Obs. citt.*) fatetur, سبت *sopore correptus fuit* & مسبوت *animi deliquium patiens*; sed cum LXX puncta mutare neesse non habemus, & Illi; MICHAËLIS conjectura Hebraicæ linguæ usui repugnat.

15) Dubii hærent Intt. in voce נירה explicanda, cum non solum originis diversitas duplex esse possit, verum etiam